

אמנות התפילה

הקדמה

בפרשתנו מסופר על המרדף של פרעה וחייליו אחרי בני ישראל שיצאו ממצרים. ברגע שבני ישראל הגיעו לשפת ים סוף ולא ידעו מה לעשות באותו הרגע הם נבהלו והתחילו לזעוק אל הקב"ה, כפי שמתואר בתורה: **”וְהָיָה מִצְרַיִם נָסַע אַחֲרֵיהֶם וַיִּירָאוּ מְאֹד וַיִּצְעֲקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל ה'”** (שמות י"ד).

פירוש

רש"י מפרש את המילה ויצעקו בכך שזוהי אומנות של האבות ומביא לכך מקורות: "תפשו אומנות אבותם: באברהם הוא אומר - אל המקום אשר עמד שם. ביצחק - לשוח בשדה. ביעקב - ויפגע במקום"

שאלות

- מדוע צריך רש"י לפרש פסוק זה? הרי מובן שהסיבה לכך שבני ישראל צעקו לה' היא בגלל הפחד מהמצרים.
- מדוע נוקט רש"י בלשון 'אמנות' בנוגע לתפילה?
- מה הייתה מהות תפילתם של בני ישראל ברגע שראו את מצרים רודפים אחריהם?

תשובות

- רש"י פירש את הפסוק משום שיש בו דבר לא מובן:
אם בני ישראל מאמינים בהבטחת הקב"ה להכניס אותם לארץ – מדוע הם מתפללים על כך?
ואם הם לא האמינו וחלילה לא סומכים על הקב"ה – מה תועיל להם תפילתם לה'?
- 'אמנות' היא התעסקות קבועה ותמידית בדבר מסוים. רש"י מכנה את התפילה של האבות בשם 'אמנות' משום שהאבות היו רגילים להתפלל בכל זמן ובכל מצב. הם לא התפללו רק בשעת צרה או בזמנים טובים, אלא היו רגילים להתפלל תמיד.
לכן הדוגמאות שמביא רש"י לתפילת האבות הם דוגמאות לתפילה ללא סיבה או טעם מיוחד כדי להראות שהתפילה אצלם הייתה בבחינת 'אמנות', בצורה תמידית וקבועה. זאת למרות שיכל להביא דוגמאות אחרות בהם תפילת האבות הייתה בשל סיבה מסוימת כמו תפילת אברהם על אנשי סדום, תפילת יצחק לפקידת רבקה, תפילת יעקב להינצל מעשו ועוד.
- בני ישראל האמינו ובטחו שה' יציל ויכניס אותם לארץ ישראל. ברגע שהמצרים רדפו אחריהם מהות תפילתם הייתה באופן של 'אמנות', כפי שנהגו אבותיהם תמיד בצורה טבעית ומתוך הרגל. תפילתם לא הביעה חוסר בטחון בה' אלא רצון להתקרב אל ה' במצב שבו היו נמצאים.

ההוראה לחיים

עלינו ללמוד מכך כיצד צריכה להיראות התפילה ולימוד התורה שלנו – בצורה של 'אמנות'. כלומר תפילה לא לשם מטרה מסוימת, לימוד לא רק כדי לדעת הלכה מסוימת אלא לימוד ותפילה בצורה תמידית וקבועה שחודרת בכל מצאותנו, מתוך הכרה והבנה שזה רצונו של ה'. וכך גם בהשפעה על הזולת, עלינו לדעת שכל יהודי בפנימיותו שייך לאומנות אבותיו – לתפילה וללימוד התורה, וצריך רק לגלות זאת מהעלם אל הגלוי עד שאותו יהודי ירגיש זאת בעצמו.

ליקוטי שיחות, חלק יא, בשלח א